

Raadsinformatiebrief

Datum: 3 april 2023

Zaaknummer: 1283958

Portefeuillehouder: Mariëlle van Alphen

Contactpersoon: Annemarie Gijsbers

Onderwerp

Voortgang huisvesting, participatie en inburgering van statushouders.

Aanleiding

Het rijk verwacht dat de asielinstroom, net als in 2022, de komende jaren hoger is. Gemeenten zijn verplicht om (asiel)statushouders van woonruimte te voorzien. En ook om hen te ondersteunen bij het wegwijs worden, leren van de Nederlandse taal en meedoen in de maatschappij. In deze brief leest u meer over de voortgang, acties en de resultaten van onze inzet.

Inhoud

1. Huisvesting

In het eerste halfjaar van 2023 moeten we 40 statushouders huisvesten. In 2022 hebben we hiervan al 17 personen van woonruimte voorzien. Dat betekent dat we nog 'maar' 23 statushouders voor 1 juli as. moeten plaatsen. De taakstelling van het tweede halfjaar wordt in april gepubliceerd. We gaan er vanuit dat we in het tweede halfjaar ook ongeveer 40 statushouders moeten huisvesten. We liggen voor het eerste halfjaar op koers en verwachten de taakstelling tijdig te kunnen realiseren. Door de hoge asielinstroom komt er wel meer druk op de sociale huurwoningen.

In wooncomplex De Tijvert wonen momenteel 11 alleenstaande statushouders. We zien dat dit woonconcept om allerlei redenen op de huidige manier niet werkt voor de diverse betrokken partijen. We onderzoeken hoe we dit kunnen oplossen en of er andere toekomstscenario's denkbaar zijn voor dit complex. Dit doen we samen met de betrokken partijen en bewoners van De Tijvert. Een mogelijk scenario dat we nu bekijken, is het wooncomplex gebruiken als opvangplek voor alleenstaande minderjarige statushouders. De landelijke voogdij-instelling (Nidos) en Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) heeft namelijk een enorm tekort aan opvangplekken, waarin kinderen en jongeren in een 24-uurssetting begeleiding krijgen.

Acties en maatregelen 2023-2025
1. Verkennen van de alternatieve mogelijkheden van wooncomplex De Tijvert.
2. De wooncorporaties houden bij hoeveel woningen er naar bijzondere doelgroepen gaan, waaronder statushouders. Indien het maximum aantal nadert, vindt overleg plaats. Zo bewaken we een goede balans tussen woningtoewijzing aan reguliere woningzoekenden en bijzondere doelgroepen.

2. Inburgering en participatie

Statushouders willen na huisvesting niets liever dan gewoon mee praten en doen, van betekenis zijn en op eigen benen staan. Per 1 januari 2022 is de nieuwe Wet inburgering ingegaan. Vanaf de start Nederlands leren én actief meedoen staat hierin centraal. Om deze doelstellingen te bereiken, werken we samen met diverse landelijke partners (COA, DUO) en lokale partijen, zoals WSD, Koning Willem I College, Buro Nieuwkomers (onderdeel ContourdeTwern).

De nieuwe wet kent drie inburgeringstrajecten, ofwel leerroutes:

Z-route : voor lager geletterden, gericht op zelfredzaamheid en/of werk met ondersteuning
 B1-route : voor hoger geletterden, gericht op doorstroom naar betaald werk
 Onderwijsroute : voor jonge statushouders, gericht op doorstroom naar vervolgoopleiding

WSD voert als inburgeringsaanbieder voor ons de Z-route uit. Binnen deze leerroute voert WSD de pilot uit 'Inburgeraars met arbeidscontract'. In dit experiment krijgen inburgeraars, die de Z-route volgen, direct een betaald dienstverband bij WSD. Het idee hier achter is dat deze inburgeraars, die veelal een afstand tot de arbeidsmarkt hebben, al werkende de taal beter leren en vanaf de start actief zijn in de samenleving. Dit is ook precies wat de nieuwe wet inburgering beoogt, maar wat in de praktijk om allerlei redenen vaak lastig te realiseren is. Dat maakt de pilot heel waardevol. Er nemen op dit moment drie Boxtelse deelnemers deel aan de pilot.

We zien dat door de verhoogde asielinstroom de volgende zaken onder druk staan:

- *Tijdige start taallessen*: er is een landelijk tekort aan docenten Nederlandse taal. Dit zien we ook bij onze inburgeringspartner WSD. Dit leidt tot wachtlijsten, met name in de Z-route en kan ook gevolgen hebben voor de inburgeringsduur en kwaliteit. De overheid heeft tijdelijke maatregelen genomen om dit probleem aan te pakken. De eisen die worden gesteld aan de inzet van taaldocenten worden bijvoorbeeld tijdelijk versoepeld en maximale groepsgrootte vergroot;
- *Tekort passende stage- en werkplekken*: het blijft uitdagend om voldoende passende stage- en werkplekken te vinden voor onze statushouders, die zij kunnen combineren met hun inburgeringstraject. Dat is roosterteknisch een puzzel. Ook merken we dat veel werkgevers het spannend vinden om een statushouder een baan aan te bieden, zeker als deze nog weinig Nederlands spreekt. En als het om 'passend' gaat, gaat onze voorkeur uit naar een werkplek waar hoofdzakelijk Nederlands op de werkvloer wordt gesproken. Want dit komt de taalvaardigheid én integratie ten goede. In de praktijk is dat lang niet altijd het geval.
- *Werkdruk*: in 2022 hebben we alle zeilen bij gezet om de verhoogde instroom aan statushouders en Oekraïense vluchtelingen goed op te vangen. Nu duidelijk is dat de instroom voorlopig aanhoudt, weten we dat uitbreiding van de personele formatie noodzakelijk is, om de werkdruk beheersbaar te houden.

Acties en maatregelen 2023-2025

1. We blijven met onze inburgeringspartners in gesprek over hoe we wachtlijsten en te grote groepen kunnen voorkomen. Voorop staat dat we willen dat inburgeraars na aankomst meedoen, ongeacht of dit met taallessen of een participatievorm is.
2. We bundelen de krachten met onze projectgroep Oekraïne. Samen kijken we hoe we reguliere werkgevers warm(er) kunnen maken voor nieuwkomers. Hierbij werken we samen met team Participatie en partners in arbeidstoeleiding, zoals WSD, uitzendbureaus en lokale werkgevers.
3. We evalueren met de WSD-regio in 2023 de opbrengsten van de pilot 'Inburgeren met dienstverband'.
4. We hebben begin 2023 de personele capaciteit in de uitvoering structureel uitgebreid met 0,54 fte. Deze is bedoeld om statushouders, die net hier zijn, te ondersteunen bij het landen en te begeleiden naar de inburgering en een participatievorm (taalstage, betaald werk, cursus). Dit financieren we met de bestaande uitvoeringsbudgetten voor inburgering. We blijven gedurende het jaar monitoren of dit voldoende is om onze wettelijke taken uit te voeren.

3. Integratie / aanpak basisvaardigheden

Veel partners zijn betrokken bij het wegwijs maken van statushouders in onze gemeente en met de Nederlandse cultuur. Na huisvesting ontvangen statushouders eerst een jaar lang begeleiding van Buro Nieuwkomers (BNK), onderdeel ContourdeTwern. Zij biedt hulp bij praktische regelzaken (verzekeringen, toeslagen, huis- en tandarts, scholen voor de kinderen) en ondersteunt bij het vergroten van het sociale netwerk en zelfredzaamheid. Aan het eind van dit jaar draagt BNK de statushouders over naar de andere diensten van ContourdeTwern, zoals Buro Sociaal Raadslieden en Maatschappelijk werk. Waar nodig, wordt de begeleiding na een jaar overgedragen naar een Wmo-partner. Met name laaggeletterde statushouders hebben vaak meer tijd nodig om voldoende zelfredzaam te worden. Met ContourdeTwern

maken we ieder jaar, op basis van het aantal statushouders dat we moeten huisvesten, afspraken over de financiering.

Veel nieuwkomers maken (na de inburgering) gebruik van het Taalhuis. Het Taalhuis is er voor *alle* inwoners die hun basisvaardigheden willen verbeteren. Het gaat hier om taal-, digi- en rekenvaardigheden. Zo is er een 'Beter spreken-groep', cursus Klik-en-Tik of wordt iemand gekoppeld aan een 'taalmaatje'. Het Taalhuis is gevestigd in de bibliotheek, waarbij het Taalhuisnetwerk wordt gevormd door Huis73, ContourdeTwern, WSD, Capabel Taal, Koning Willem I College en Stichting Lezen en Schrijven en de gemeente.

Ook rond deze thema's zien we de effecten van de verhoogde asielinstroom:

- *Personele wisselingen*: door de nieuwe wet en verhoogde asielinstroom zijn er meer taken bij gemeenten en relevante partners terecht gekomen, waarvoor extra personeel nodig is. We zien in de regio dan ook veel personele wisselingen. Dit speelde ook bij ContourdeTwern, waardoor de kwaliteit van de dienstverlening sterk onder druk kwam te staan;
- *Werkdruk*: de werkdruk bij het Taalhuis stijgt door de aanwas van statushouders en gevluchte Oekraïners en de gevolgen van de energiecrisis. Veel Oekraïners willen de Nederlandse taal leren. En door de energiecrisis komen er meer hulpvragen over het digitaal aanvragen van voorzieningen, waar Digi-d voor nodig is.

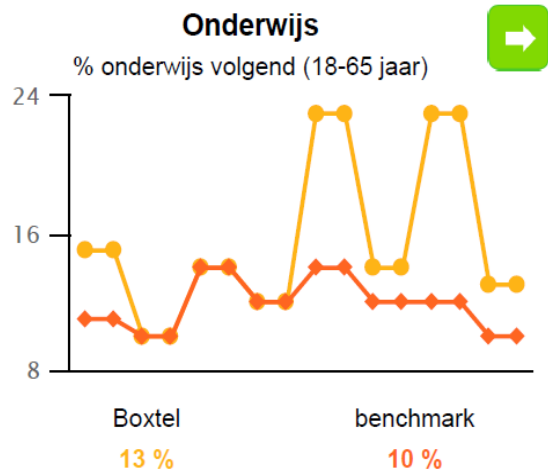
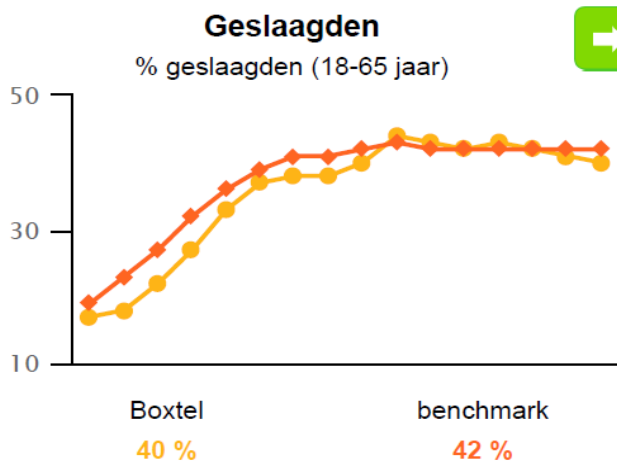
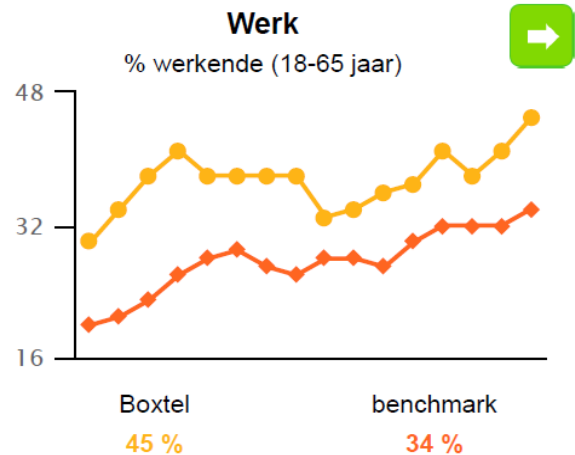
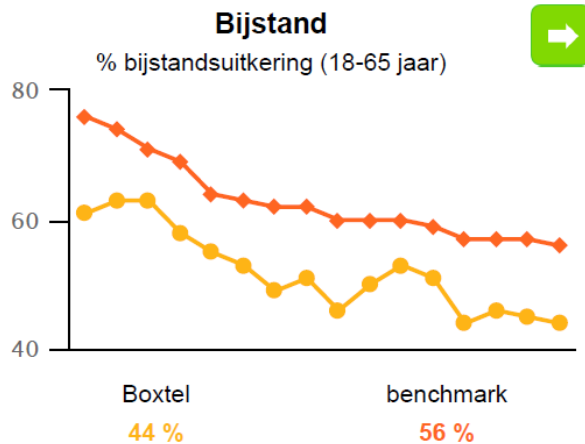
Acties en maatregelen 2023-2025

1. We bespreken met ContourdeTwern, het wijkteam en andere partners wat er komende jaren nodig is om nieuwkomers goed te blijven ondersteunen. Eventuele meeruitgaven kunnen gefinancierd worden vanuit de extra budgetten voor de verhoogde asielstroom voor 2022, 2023 en 2024.
2. We ronden het nieuwe meerjarige actieplan Taalhuis af. Hierin hebben we aandacht voor: financiële en digitale vaardigheden, positieve gezondheid, gezinsaanpak taalachterstanden en versterking van de vrijwilligersaanpak. We kijken hoe we slimme combinaties kunnen maken met de taken die de bibliotheek hierin heeft.

4. Investeren loont!

Eind 2018 zijn we gestart met een nieuwe aanpak rondom statushouders. De aanpak bestaat uit vroegtijdig investeren in participatie en inburgering. En een nauwe samenwerking met andere organisaties die hier een rol in hebben, onder onze regie. We sorteerden met deze aanpak al voor op de nieuwe Wet inburgering. Ruim vier jaar verder kunnen we constateren dat deze aanpak werkt. Het werkt om deze nieuwe inwoners direct de ondersteuning te geven die ze nodig hebben en hen niet te laten 'verdrinken' in onze complexe samenleving vol regelgeving. En het werkt om meteen hun energie en capaciteiten aan te boren om een nieuwe toekomst in Nederland op te bouwen. Dat weten we door onze deelname aan de landelijke benchmark.

Deze benchmark geeft inzicht hoe we het (meerjarig) doen op diverse onderwerpen binnen het sociaal domein ten opzichte van andere deelnemende gemeenten. Inmiddels doen 135 gemeenten en samenwerkingsverbanden mee. In onderstaande grafieken laten we de ontwikkelingen uit de benchmark zien vanaf 2018 tot medio 2022 op het terrein van bijstandsuitkering, werk, geslaagden (inburgering) en onderwijs. Het gaat om alle statushouders met een inburgeringsplicht, die vanaf 2014 in Nederland zijn en ingeschreven staan in onze gemeente. We hebben onze gegevens vergeleken met 135 andere benchmarkgemeenten door heel Nederland.

Bijstand

Het percentage statushouders met een bijstandsuitkering is in vier jaar tijd flink gedaald ten opzichte van het totaal aantal statushouders binnen deze leeftijdsgroep. We scoren hier beter dan de andere 135 deelnemende gemeenten en samenwerkingsverbanden.

Werk

Het percentage statushouders met betaald werk is fors gestegen sinds 2018. Dit komt waarschijnlijk ook door de gunstige arbeidsmarkt. Hier zijn onze resultaten wederom beter dan het benchmarkgemiddelde.

Geslaagden

Het percentage geslaagden voor de inburgering voor onze gemeente ligt iets lager dan het benchmarkgemiddelde. Deze grafiek geeft echter slechts een indicatie van de resultaten van de gemeente op inburgering. Ten eerste omdat statushouders een inburgeringstermijn hebben van drie jaar. Voor een deel van de inburgeringsplichtigen is die termijn nog niet voorbij. Ten tweede omdat de groep inburgeringsplichtigen nieuwe aanwas heeft van mensen, die pas recent in de gemeente zijn komen wonen. Het gaat hier overigens uitsluitend over statushouders, die nog onder de oude wet inburgering vallen.

Onderwijs

Het percentage statushouders dat onderwijs volgt met studiefinanciering is iets hoger dan het benchmarkgemiddelde. Dit is waarschijnlijk het gevolg van het project 'School First', waar we sinds drie jaar aan meedoen en onze visie dat we inwoners duurzaam naar werk willen begeleiden. School First is erop gericht om jonge statushouders met extra taal- en persoonlijke ondersteuning in staat te stellen een Mbo-1 diploma te halen. Veel van hen studeren hierna door. Daarnaast investeren we in duurzame

instroom naar werk, vooral voor jonge statushouders. Als iemand bijvoorbeeld in een krapteberoep aan de slag wil (bijvoorbeeld zorg of onderwijs), maar eerst een opleiding moet doen, dan kijken we hoe iemand een opleiding met behoud van uitkering kan doen. Dit liefst in combinatie met een stage of part-time baan. Inkomsten uit werk of stage brengen we dan in mindering op de uitkering. Zo is iemand met duurzaam perspectief aan de slag.

Overige onderdelen sociaal domein

Tegelijkertijd geeft de benchmark aan dat er op onderdelen extra aandacht nodig is, zoals het gebruik van Wmo- en jeugdvoorzieningen. Zo zetten wij meer Wmo-voorzieningen in dan andere gemeenten. De Het daadwerkelijke gebruik in aantallen door deze doelgroep ten opzichte van alle Wmo-gebruikers is overigens wel heel beperkt. Een verklaring hiervoor is dat wij de afgelopen jaren veel Eritrese statushouders hebben gehuisvest. Zij waren veelal nareizende familieleden van de alleenstaande minderjarige Eritrese jongedames die we in 2016 in Boxtel hebben opgevangen. Eritrese nieuwkomers komen letterlijk en figuurlijk van ver. Met één jaar begeleiding zijn ze nog onvoldoende zelfredzaam om zich te redden in onze complexe samenleving. Daarom wordt vaak Wmo-begeleiding als aanvulling ingezet. Tegelijkertijd zetten wij veel minder jeugdvoorzieningen in dan andere gemeenten. Mogelijk wordt dit deels ondervangen door de Wmo-begeleiding. Deze is doorgaans gericht op het functioneren van het hele gezin.

Vervolg

We blijven ons inzetten om statushouders (en andere inburgeringsplichtigen) goed te ondersteunen en met behulp van data inzichtelijk te maken wat we hiermee bereiken. Via de reguliere verantwoordingsmomenten houden wij u op de hoogte van de voortgang rondom huisvesting, participatie en inburgering van statushouders.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Boxtel,

V.C. Fijneman
secretaris

R.S. van Meygaarden
burgemeester